

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΑΡΚΑ
03/02/96 - Αθώρια - ΗΠΑ.

Μιλάμε καμιά φορά για ήρωες της ιστορίας και προσπαθούμε να φανταστούμε πώς θα ήταν αν μπορούσαμε να τους γνωρίσουμε από κοντά. Θεωρώ ιδιαίτερη τιμή το ότι αξιώθηκα στη ζωή μου να γνωρίσω και να συνδεθώ με φίλια με έναν αληθινό αγωνιστή και ήρωα, τον Κυριάκο Μάτση.

Ακριβώς γιατί είχα αυτό το προνόμιο, να είμαι από τους λίγους--ίσως ο μόνος στη Νέα Υόρκη--που γνώρισε προσωπικά τον Κυριάκο Μάτση, μου δίνεται σήμερα η τιμή να βρίσκομαι σ' αυτό το βήμα. Δεν πρόκειται να σας εξιστορήσω τη δράση του και τα ηρωικά του κατορθώματα. Αυτά ανήκουν πια στην Ιστορία των ηρώων του Έθνους που διδάσκεται--ή πρέπει να διδάσκεται--στα σχολεία. Είμαι βέβαιος πως είναι γνωστά σε όλους εσάς που ήρθατε σήμερα εδώ για να τιμήσετε τη μνήμη του και να την ξαναζωντανέψετε στην ψυχή σας μέσα από τις φωτογραφίες και τα έντυπα της έκθεσης που εγκαινιάζεται σήμερα. Εγώ θα ήθελα να πω μερικά μόνο λόγια για την προσωπική μου εμπειρία από τον Κυριάκο και ιδιαίτερα για την πρώτη και την τελευταία συνάντησή μας.

Παρόλο που πέρασαν από τότε σχεδόν πενήντα χρόνια, είναι πάντα ζωντανή στη μνήμη μου η μέρα που γνώρισα τον Κυριάκο Μάτση. Ήταν 6 Δεκεμβρίου του 1946 και είχαμε οργανώσει στο αμφιθέατρο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την απόφαση των 4 μεγάλων δυνάμεων, παρμένη εδώ στη Νέα Υόρκη, με την οποία απέρριψαν τις εθνικές μας

διεκδικήσεις. Σαν υπεύθυνος για τη διοργάνωση, έδινα το λόγο στους ομιλητές. Φτάναμε στο τέλος του προγράμματος, όταν με πλησίασε ένας άγνωστός μου φοιτητής και μου ζήτησε να πει κι αυτός δυο λόγια. Αρνήθηκα στην αρχή λέγοντας πως το πρόγραμμα είχε κανονιστεί από πριν και δεν υπήρχε χρόνος για αυτοσχεδιασμούς. Αυτός όμως επέμεινε. Θέλω να μιλήσω για την Κύπρο, μου είπε. Αμέσως υποχώρησα. Καλά, πες μου μόνο το όνομά σου για να σε αναγγείλω. Λέγομαι Κυριάκος Μάτσης.

Ανέβηκε στο βήμα κι άρχισε να μιλά. Από τις πρώτες λέξεις μείναμε όλοι άφωνοι. Δεν είχα ποτέ πριν κι ούτε έχω μεχρι σήμερα συγκινηθεί σε τέτοιο βαθμό απο κανέναν ομιλητή κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες. Ήταν γεννημένος ρήτορας. Μιλούσε χωρίς χαρτιά, με πάθος και λυρισμό, περιγράφοντας τον ποθο των Κυπρίων να ελευθερωθούν και να ενωθούν με τη μητέρα Ελλάδα με λόγια φλογερά, δυνατά εμπνευσμένα. Όταν τελείωσε, όλο το ακροατήριο, όρθιο χειροκροτούσε και ζητωκραύγαζε. Πολλοί είχαν δάκρια στα μάτια. Θυμάμαι καθηγητές στην πρώτη σειρά που σηκώθηκαν και τον αγκάλιασαν.

Από τότε γίναμε φίλοι και συνεργαστήκαμε στενα σε διάφορες φοιτητικές εκδηλώσεις. Το 1947 ο Κυριάκος γραφτηκε στην οργάνωσή μας, την ΜΕΕΦ [Μορφωτική Ένωση Εθνικοφρόνων Φοιτητών] και γρήγορα αναδείχτηκε σε ηγετικό της στέλεχος. Κι εδώ θέλω να αναφέρω ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο. Μια μέρα, σε μια συνεδρίαση, ένας θερμόαιμος συνάδελφος που διαφωνούσε με

τον Κυριάκο, γύρισε και του είπε· Εσύ δεν πρέπει να μιλάς. Κανονικά δεν έπρεπε να είσαι εδώ γιατί δεν είσαι Έλληνας, είσαι Άγγλος υπήκοος. Ο Κυριάκος πετάχτηκε αμέσως επάνω και τον άρπαξε απ' το λαιμό, παρόλο που ο άλλος ήταν πολύ πιο μεγαλοσωμος. Χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να τους χωρίσουμε. Την άλλη μέρα Ο Κυριάκος υπέβαλε παραίτηση από την οργάνωση και χρειάστηκε να σταλούν επιτροπές στο σπίτι του για να τον μεταπείσουν. Φυσικά ξαναγύρισε στην οργάνωση και συνέχισε τη δράση του με αμείωτη μαχητικότητα. Με τον αντίπαλό του σ' αυτό το επεισόδιο παρέμειναν φίλοι πολλά χρόνια.

Εκείνοι ήταν οι δύσκολοι καιροί του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα. Η οργάνωσή μας, η ΜΕΕΦ, οργάνωνε εξορμήσεις στην ύπαιθρο για να τονώνει το φρόνημα των πολιτών και να τους δείχνει ότι φοιτητές και καθηγητές ήταν κοντά τους. Ο Κυριάκος όχι μόνο πήρε μέρος σε όλες σχεδόν τις εξορμήσεις αλλά ήταν πάντα ο κύριος ομιλητής. Μιλούσε με παθος και ενθουσιασμό που ήξερε να μεταδίδει στους ακροατές του.

Αλλά ο μεγάλος καϋμός του και το επίκεντρο του αγώνα του ήταν πάντα η Κύπρος. Εκείνη την εποχή, οι Έλληνες της Ελλάδας δεν είχαμε συνειδητοποιήσει το δράμα του Κυπριακού Ελληνισμού. Πολλοί πίστευαν πως οι Κύπριοι ήταν καλύτερα με τους Άγγλους παρά με την Ελλάδα. Σ' αυτούς βροντοφώναξε ο Κυριάκος· Προτιμάμε τα ράκη της μητέρας παρά την πορφύρα της μητρυιάς. Σαν ιεροκήρυκας, θα έλεγα της Κυπριακής θρησκείας, ο Κυριάκος

ήταν αυτός που κατόρθωσε να ξυπνήσει στη συνείδησή μας το θέμα της Κύπρου και να μας μεταδώσει την πίστη και τον ενθουσιασμό του. Με τους πύρινους λόγους του σε συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, συλλαλητήρια, ραδιόφωνα επιστράτευσε πρώτα τους φοιτητές μετά τη Θεσσαλονίκη και ύστερα όλη τη Βόρεια Ελλάδα στον αγώνα για την απελευθέρωση της σκλαβωμένης Κύπρου.

Ήταν αλήθεια καταπληκτικός ρήτορας ο Κυριάκος. Ένας καθηγητής μας τον αποκαλούσε «το αηδόνι του Πανεπιστημίου μας». Αλλά τα λόγια είναι εύκολα. Οι πράξεις είναι εκείνες που βεβαιώνουν του λόγου το αληθές. Και ο Κυριάκος επισφράγισε αυτά που μας έλεγε με τη δράση του στην ΕΟΚΑ όταν ξαναγύρισε στην Κύπρο και από αηδόνι του Πανεπιστημίου έγινε ο «Αητός του Πενταδακτυλου», υπαρχηγός του Διγενή. Λόγος και πράξη μαζί μεγάλη η απάντηση που έδωσε στον Στρατάρχη Χάρντιγκ όταν τον επισκεφτηκε στο κελλί του στη φυλακή και του πρότεινε 500,000 λίρες για να προδώσει το κρησφύγετο του Διγενή: «Ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα Εξοχώτατε, αλλα περί αρετής.» Και υπέρτατη πράξη η τελική θυσία του στο βωμό της Ελευθερίας.

Με τον πρόωρο χαμό του λίγους μήνες πριν από την κήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου, ο Θεός στέρησε από τον Κυριάκο τη χαρά να δει τη δικαίωση των αγώνων του. Ας παρηγοριόμαστε όμως με τη σκέψη ότι τον προφύλαξε απ' τον πόνο να δει το αγαπημένο του Βαρώσι κάτω απο μια ακόμα πιο μαύρη σκλαβιά.

Θα ήθελα να τελειώσω τα λίγα αυτά λόγια με μια ακόμα προσωπική ανάμνηση. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την τελευταία φορά που είδα τον Κυριάκο. Είχε πάρει το πτυχίο του και πριν φύγει για την Κύπρο, ήρθε να με αποχαιρετήσει. Γιάννη, μου λέει, αυτή είναι η τελευταία φορά που βλέπουμε. Γιατί το λες αυτό Κυριάκο, του απαντώ. Σίγουρα θα ξαναβρεθούμε κάποτε, ή εδώ ή στην Κύπρο. Γιάννη, μου λέει, εγώ πάω στην Κύπρο να σκοτωθώ. Τι θες να πεις, τον ρωτώ. Αρχίζουμε ένοπλο αγώνα, μου λέει, Θα είναι σκληρός και θα πέσουν πολλοί. Είμαι βέβαιος πως θα είμαι ένας απ'αυτούς. Η επόμενη φορά που άκουσα το όνομά του ήταν όταν πληροφορήθηκα, εδώ στην Αμερική, τον ηρωικό θάνατό του. Κι όταν έμαθα πως θα μπορούσε να γλυτώσει τη ζωή του αν παραδινόταν αλλά προτίμησε τον θάνατο, κατάλαβα πως αυτό που μου είχε πει δεν ήταν μια απισιόδοξη προφητεία, αλλά η έκφραση μιας παρμένης απόφασης. Βάδιζε συνειδητά προς το θάνατο με την πεποίθηση πως πεφτοντας μ'αυτό τον τρόπο θα πρόσφερε περισσότερο στον αγώνα παρά ζωντανός σε μια φυλακή.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει. Κι ας είναι το παράδειγμά του φάρος φωτεινός στις δύσκολες ώρες που περνάει ακόμα η μαρτυρική και ηρωική μας Κύπρος.